

Valsts prezidentes Vairas Vīķes-Freibergas uzruna Valsts valodas komisijas pirmajā sēdē Rīgas pilī, 2002.gada 23.janvārī

Publicēts pirms vairāk nekā 23 gadiem

Publicēts: 23.01.2002.

Vispirms vēlos apsveikt Māru Zālīti kā šīs komisijas priekšsēdētāju un vadītāju, un pateikties viņai par intensīvo darbu, kas ir ieguldīts šīs komisijas veidošanā un to apbrīnojamo ātrumu, ar kuru viņa ir spējusi sapulcēt pie viena galda tik augsti kvalificētus cilvēkus. Tieši tādēļ, ka viņi ir ļoti kvalificēti speciālisti katrs savā laukā un ir aizņēmti ļaudis, tas ir savā ziņā tāds mīlestības upuris sabiedriskā darba, uzupurēšanās labad, jo viņi uzņēmušies šo nastu komisijā darboties. Paldies jums visiem par to.

Es tik tiešām novēlu, lai jums būtu sekmes savā darbā un arī gandarījums par to, ka jūs šeit veicat ne tikai intelektuāli interesantu, sabiedriski nozīmīgu darbu, bet arī tādu, kam ir valstiska nozīme. Tātad tā ir arī smaga atbildība, kas gulstas uz jūsu pleciem, jo šīs komisijas koncepcija būtu tāda, ka tā regulāri sniegtu ziņojumus Valsts prezidentei, tai pašā laikā arī radot ieteikumus valsts valodas politikas jautājumos, kas būtu virzāmi Ministru kabinetā vai Saeimā. Es arī uzskatu, ka tās nozīmīga loma būtu nākt ar izvērtējumiem, secinājumiem un ierosmēm, kas būtu tālāk nododamas vispārējām debatēm plašākā sabiedrībā. Tā nebūs pētniecības iestāde, nedublēs akadēmijas, universitātes un citu iestāžu darbu.

Mūsu vidū ir arī spoži literāti, viņiem it īpaši paldies, jo es saprotu, ka radošiem cilvēkiem ir īpaši sāpīgi ziedot no sava laika, jo tā ir viņu dārgākā vērtība, tas atrauj no tā, ko viņi var ieguldīt savā radošajā darbā, bet tāpat jau tas ir arī zinātniekiem un citiem. Katram savs laiks ir vērtīgs, tā ir lielākā dāvana. Un paldies jau iepriekš jums visiem par jūsu turpmāko ieguldījumu.

Es vēlētos vēlreiz atgriezties pie konteksta, kurā radās šī komisija, kuru es savā sirdī biju jāsaka, jau kādu laiku lolojusi un cerējusi, ka tāda mums varētu izveidoties. Šo kontekstu es saskatu, varētu teikt, komplektā ar likumdošanas iniciatīvu, par kuru es esmu jau publiski izteikusies.

Es uzskatu, ka man kā Valsts prezidentei pienākas ar tādu iniciatīvu nākt, un tā būtu lūgt mūsu Saeimai sakārtot likumdošanu Vēlēšanu likumā tādā veidā, ka šis likums atbilstu visiem augstākajiem starptautiskajiem standartiem, pēc visaugstākās demokrātijas izpratnes Rietumu pasaulē, kurai mēs vēlamies pievienoties un kādu mums ir arī prezentējusi EDSO iestāde un citas institūcijas, jo mūsu valdība ir iepriekš jau parakstījusi un Saeima ratificējusi veselu virkni starptautisku nolīgumu, kuru ietvarā arī tiek prasīts, lai visi pilsoņi būtu vienādi likuma priekšā, to prasa arī mūsu Satversme.

Vienlīdzības princips mūsu Satversmē pieprasa, ka visiem pilsoņiem ir jābūt vienādām tiesībām, un nekāds dalījums tur nav iespējams. Es vēlētos arī šeit izmantot izdevību un uzsvērt to, ka ar šo likuma iniciatīvu ir domāts sakārtot mūsu likumdošanu

attiecībā uz vēlēšanu procesu.

Te absolūti nav nekādas runas par jebkādām izmaiņām Valsts valodas statusā. Un te nu man jāsaka, ka bieži tiek “maisīts ķīselis ar kāpostiem” un sajaukti dažādi jēdzieni un likumi. Mainot mūsu Vēlēšanu likumu, absolūti nav iecerēts un domāts, ka jebkas mainīsies latviešu valodas oficiālajā statusā Latvijā. Absolūti, kategoriski, nē. Ja kādam ir bijušas ilūzijas šajā sakarā, tad tās ir tikko tikušas sagrautas līdz ar EK priekšsēdētāja Romano Prodi paskaidrojumu, ka “preses pīle”, kas tika izlaista, it kā pieprasot Baltijas valstīm piešķirt krievu valodai otrās valsts valodas statusu, absolūti neatbilst patiesībai. Mūsu iestāšanās Eiropas Savienībā (ES) nekādā veidā neprasa no mums oficiālu divvalodību, un mūsu iestāšanās NATO neprasa mums oficiālu divvalodību. Tas arī netiks darīts, par to nav runa. Par oficiālu divvalodību runa nav. Runa ir par to, ka likuma priekšā visiem pilsoņiem ir jābūt vienādi tiesīgiem kandidēt vēlēšanās. Punkts un absolūti nekas vairāk.

Ja mums ir rūpes par to, kā notiek publiskajā sfērā mūsu dzīve Latvijā, vai tas būtu ar ielu uzrakstiem, vai veikalā ieejot, pērkot preci, vai debatēs Saeimā vai pašvaldībās, tad tas ir citu likumu uzdevums par to gādāt. Tas ir Valsts valodas likuma uzdevums, tas ir Saeimas kārtības rullja uzdevums, tas ir pašvaldības skarošu likumu un Ministru kabineta noteikumu uzdevums, tas ir arī saistīts ar Valsts valodas centra darbību, tā efektivitāti un resursiem. Tas ir saistīts tāpat ar sabiedrības attieksmi pret valodu. Es šeit vēlētos uzsvērt to, ka latviešu valoda mums ir valsts valoda, tā nav runga, ar ko mums otram sist pa galvu vai tā, vai citādi, tas nav konfrontācijas iemesls, tā nav arēna, kurā mums iziet un cīnīties.

Valsts valoda ir komunikācijas līdzeklis, ar kuru mūsu valsts iedzīvotāji viens otru var labāk saprast. Valsts valoda ir līdzeklis, ar kuru mēs varam veidot integrētu un demokrātisku sabiedrību, ar kuru mēs varam iestāties ne tikai ES un NATO, bet paši dzīvot tādu dzīvi, kādu mēs to vēlamies sev, saviem bērniem un bērnu bērniem. Valoda ir kaut kas kopjams, saudzējams kā puķīte podā vai dārziņā. Mūsu valoda ir mantojums no senčiem, mūsu valoda ir tas, ko mēs vēlamies saudzēt un sargāt, un jūs kā eksperti, varat nākt ar priekšlikumiem, ar diagnozēm par to, kur kaut kas nav kārtībā - vai tas būtu reglamentos, normatīvos vai sabiedriskā attieksmē.

Es būtu ļoti priecīga, ja te tiktu runāts arī par sabiedrības attieksmi un tām psiholoģiskajām attieksmēm, kas ir vai nu veselīgas, vai neveselīgas, mūsu sabiedrības saspringto attiecību iespējamai mazināšanai, lai nogludinātu asumus mūsu sabiedrībā, tie nav nevienam ne interesanti, ne vajadzīgi. Mēs vēlētos redzēt arī darbu saistībā ar izglītību - kāds ir latviešu valodas statuss un tiesības, tajā pašā laikā, protams, nenoliedzot dzimtās valodas tiesības. Es vēlētos uzsvērt, ka nevienam mēs nevēlamies atņemt viņa dzimto valodu, mēs vēlamies šai zemē pierādīt, ka dzimtā valoda netiek respektēta, ka viņai ir sava vieta arī valsts politikā, ka tā arī ir vērtība un Latvija to ciena. Arī tas būtu jāpaskaidro mūsu iedzīvotājiem, ka tāda ir valsts oficiālās politikas attieksme.

Visbeidzot, man vērstos pie Saeimas frakcijām saistībā ar mūsu Vēlēšanu likuma sakārtošanu, kā jūs zināt, es saņēmu kopumā noraidošu attieksmi, izņemot vienu Latvijas ceļa frakciju. Visi pārējie bija klaji negatīvi, bet interesanti, ka tajā pašā laikā viņi teica, ka tas ir tāpēc, ka viņi esot ļoti noraizējušies par latviešu valodas statusu. Cienītie komisijas locekļi, jūs esat nākuši istajā brīdī, lai ātri un operatīvi izstrādātu kādus priekšlikumus parlamentāriešiem, kuri publiski ir deklarējuši, ka viņiem ļoti rūp latviešu valoda. Viņi par to ir ļoti noraizējušies, kaut vai mēs riskējam netikt ES un NATO. Tad laipni lūdzu, šis ir tas īstais brīdis - stāstiet viņiem, ko viņi konkrēti var darīt valodas labā, un tad lai viņi savu vēlēšanu priekšā parāda, cik ļoti viņi mīl latviešu valodu un cik ļoti viņi ir gatavi darbam.

Saistītas tēmas

[Vaira Viķe-Freiberga](#)

<https://www.president.lv/lv/jaunums/valsts-prezidentes-vairas-vikes-freibergas-uzruna-valsts-valodas-komisijas-pirmaja-sede-rigas-pili-2002gada-23janvari-0>

